

's-Hertogenbosch, 22 Maart. HET LAAG HEMAAL.

Gisteren-middag heeft de officieele openstelling plaats gehad van de nieuwe motorbemaling van het Laag Hemaal. Het gebouw, gelegen te Gewande, gem. Alem, Maren en Kessel, was voor de gelegenheid bevlagd en versierd. Bij de plechtigheid, die te drie uur aanving, waren o.m. aanwezig het bestuur van den polder, de ZeerEerw. heeren pastoors van Alem en Maren, de heer Kerssemaekers, hoofdgenieur van den Provincialen Waterstaat, de heer Van Noorden, ingenieur van den Provincialen Waterstaat, de heer Des Tombes, ingenieur van den Rijkswaterstaat, die den directeur den heer De Gelder, door ambtsbezigheden verhinderd, vertegenwoordigde, de heer A. van Engelen van den Prov. Waterstaat, vertegenwoordigers van het Gemeentebestuur van Alem, Maren en Kessel, van de N. V. Motorenfabriek Deutz, de heeren A. M. Kusters, directeur, J. J. Terwei, ingenieur en A. Top, vertegenwoordiger te 's-Hertogenbosch, van de „Jaffa", de directeur de heer Smulders.

Toen allen zich in het machinegebouw vereenigd hadden, nam de voorzitter van het Polderbestuur, de heer Constant Timan, het woord. Hij sprak ongeveer als volgt: Op de eerste plaats begroet ik de vertegenwoordigers van het gemeentebestuur van Alem, Maren en Kessel. Hand in hand gaan wij samen om de belangen te behartigen, die ons vereenigen. De gemeente en de Polder Laag Hemaal hebben zoovele gemeenschappelijke belangen en ik mag het hier wel constateeren, dat deze steeds in de meeste harmonie behartigd worden. De diverse gemeenten liggen immers geheel aan den dijk, die onzen polder van de Maas scheidt; laat deze goede verstandhouding steeds blijven zooals zij geweest is, een verstandhouding van wederzijdsch vertrouwen tot bloei van Uwe gemeenten. Op de tweede plaats begroet ik U, mijneheeren van den Rijks en Provincialen Waterstaat, ook onze relaties zijn steeds aangenaam geweest en de kilometerlange rivierdijk, bij ons in onderhoud, hebben wij niet de rijksautoriteiten volgens hunne aanwijzingen in den besten toestand mogen bewaren, ook bij de diverse hooge waterstanden, waaraan deze dijken zoo dikwerf blootstaan. De vele reglementen en voorschriften van het provinciale bestuur van Noordbrabant hebben wij steeds ter harte genomen en opgevolgd. Wij stellen dan ook hoogen prijs op Uwe tegenwoordigheid hier op heden bij de officieele inwerkingstelling van ons nieuw gemaal, waarvoor onzen hartelijken dank. Overgaande tot de heugelijke gebeurtenis van heden, is het mij hoogst aangenaam te zijn omringd door het volledig bestuur, dat mij zoo ijverig en zaakkundig bijgestaan heeft. Toen ik op 7 November 1912 door ingelanden als eerste candidaat aan Hare Majesteit werd voorgedragen en daarop op 28 November reeds bij Koninklijk Besluit tot voorzitter benoemd werd in opvolging van den heer L. Logaerts, die den polder 28 jaren bestuurd had, zult U

zeker begrijpen, dat ik huiverig deze waardigheid aannam. De lange strijd in dezen polder onder zijn bestuur over het inlaten en niet-inlaten van het water maakte mij het niet gemakkelijk een besluit te nemen, of de taak niet te zwaar was om deze naar behooren te kunnen vervullen, vooral na het grondig rapport van de heeren Lips en Rauwerda, die dezen polder nauwkeurig onderzochten en tot besluit kwamen, dat het een polder was, grootendeels graspolder, voor inundatie bestemd en meer nog was deze verantwoordelijkheid, toen ik kennis nam van een besluit van ingelanden, goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, aan den voorzitter alleen overlatende het inlaten van het Maaswater tusschen 15 November en 31 Januari. Mijne heeren, dit laatste juist werd nog bezwaarlijker, toen ik de geschiedenis van onze machine vernam, die van verouderden datum (ik geloof van 1864) was en een maalcapaciteit, zooals men mij zeide, in zijn goeden tijd had van 90 kub. M. in de minuut. Ik heb haar eenige malen in werking gezien; of zij deze capaciteit nog had in 1912 betwijfel ik, alleen constateerde ik een enorm kolenverbruik. Voor mij en het bestuur was het een uitkomst, indien ik het zoo mag zeggen, toen in de vergadering van ingelanden van 5 Juni 1919, na breedvoerige discussie, het bestuur gemachtigd werd tot het doen opmaken van plannen voor een nieuw gemaal, waarvoor een subsidie van f 2000 werd verleend. Op de vergadering van 31 januari 1920 daaraanvolgend kwam het bestuur na rijp beraad met uitgewerkte plannen en stelde voor een Dieselmotor aan te schaffen bij de motorenfabrieken Deutz. Het voorstel werd met bijna algemeene stemmen aangenomen, alsmede dat tot het aangaan van een leening van f 110.000 en wij togen direct aan het werk. Met de heeren Ingenieurs van de fabriek Deutz werden de plannen van de verbouwing gemaakt, welke door den heer Blijlevens, aannemer te Made, werden aangenomen en uitgevoerd tot ons aller tevredenheid. Tegenslag in de levering der machine werd ondervonden, maar dank de weersgesteldheid gedurende de winters 1921 en 1922 zijn wij thans gereed gekomen en hopen nu met ons nieuw gemaal, dat bij de voorloopige proef \pm 230 kub. M. per minuut uitwierp, den toestand meester te zullen zijn. Als voorzitter, herhaal ik, breng ik hulde aan U allen, Mijneheeren, voor den ijver, betoond tot het daarstellen van dit grootsch werk. Het bestuur hoopt nu alle belangen in onzen polder te kunnen behartigen, op de eerste plaats de belangen van de eigenaren van bouwland en grasland, alsmede die der kooien en uw eigen belang bij de uitgestrekte houtaanplantingen, en dat dit gemaal, gesticht in het jaar 1922 het symbool zal zijn in de toekomst van eendracht in dezen polder juist der diverse belangen, en strekken zal tot verwezenlijking van het spreekwoord: „Eendracht maakt Macht", tot heil en voorspoed, met Gods zegen, niet alleen van ingelanden, maar ook van de landbouwers van den Maaskant. Nadat de heer Tilman nog medegedeeld had, dat de pastoor van Alem zich bereid verklaard had het

gebouw en de machine in te zegenen, verleende hij aan dezen het woord. Namens de pastoors van den lagen Maaskant dankte hij het bestuur voor de uitnoodiging, daarbij mededeelende, dat de pastoor van Kessel verhinderd was de plechtigheid bij te wonen. Het was hem zeer aangenaam het gebouw in te zegenen, omdat de priester, maar al te zeer overtuigd is, dat alles door God moet worden gezegend om heil aan te brengen. De ZeerEerw. heer Pastoor van Alem verrichtte daarna, geassisteerd door dien van Maren, de inzegening, waarna gezamenlijk vijf Ónze Vaders en vijf Weesgegroetjes werden gebeden. Vervolgens werden nog een tweetal gedenkstenen. onthuld, eene van de N. V. Deutz, de andere van dezen inhoud: „Onder het bestuur van de heeren Constant Tilman, voorzitter, L. Lobach, secretaris, G. Pompen, penningmeester, Jan de Werd, Mr. P. Sopers, Piet van Thiel, leden, werd het Stoomgemaal tot Motorgemaal omgebouwd. 21—III—1922". Daarop werd de motor in bedrijf gezet. Toen het teeken hiertoe werd gegeven, werd een afsluiter opengedraaid, de voorzitter verzette den aanzethboom aan den motor en..... de machine liep. Deze manipulaties hadden slechts enkele seconden geduurd. Het is een der groote voordelen van deze machines, dat zij ten allen tijde voor het bedrijf gereed zijn, zonder voorbereiding. Met enkele handgrepen is alles gebeurd. Toen aldus het motorgemaal in werking gesteld was, en de voorzitter nog een dankwoord had gesproken, werd eere wijn aangeboden. De werking der machine werd in oogenschouw genomen en het gezelschap bleef bijeen om de resultaten te zien van een uur malen. Daarna werd de tocht naar Den Bosch weder aanvaard. Hieronder laten we nóg eenige bijzonderheden omtrent de machinerie volgen: Het gemaal bestaat uit een liggenden 2cylinder Dieselmotor fabriek Motorenfabr. Deutz, met een vermogen van 140—168 P.K., d. w. z. de motor kan in voortdurend bedrijf 140 P.K. ontwikkelen, welk vermogen tijdelijk met 20 %, dus tot 168 P.K. kan worden opgevoerd. Het aantal omwentelingen bedraagt 190 per min. Deze motor is gekoppeld aan een centrifugaalpomp, fabriek Machinefabriek Jaffa v.h. L. Smulders & Co. te Utrecht. Deze pomp heeft een capaciteit van 190 M³ per minuut bij 1.75 M. opvoerhoogte. Met de opvoerhoogte verandert ook het waterverzet en wel zoodanig dat dit bij lagere opvoerhoogte (1 M.) stijgt tot 220 M³ per minuut, bij grotere opvoerhoogte daalt zoodanig dat bij de grootste opvoerhoogte (2.20 M.) nog 170 M³ per minuut worden uitgeslagen. Bij de beproeving werd in 60 minuten eene hoeveelheid water van 12370 M³ uitgeslagen, hetgeen neerkomt op de capaciteit van 206 M³ per minuut, zoodat aan de gestelde eischen ruimschoots werd voldaan. Wat zulk een hoeveelheid water beteekent is moeilijk duidelijk te maken. 206 M³ per minuut komt overeen met 3.43 M³ per seconde. Stel dat uw huiskamer 5 M. lang en 5 M. breed is en een hoogte heeft van 4 M. Binnen 30 seconden zou deze tot aan den rand volgepompt zijn. Machtig is de indruk van

het uitstroomende water etc. Niet te verwonderen wanneer men weet dat de zuig- en persbuizen een doorsnede hebben van 1.40 M., zoodat een flinke jongen er recht op doorheen kan wandelen. De reden waarom tot de stichting dezer nieuwe installatie werd overgegaan was — zooals de voorzitter in zijn openingsrede mededeelde — eene verbetering in de capaciteit te bereiken. De capaciteit der vroegere installatie bedroeg c.a. 90 M³ per minuut, zoodat zeer zeker in de afvoercap. een belangrijke verbetering is bereikt. Doch daarnaast wordt ook eene enorme besparing bereikt in de bedrijfskosten en vooral in de meest belangrijke factor het brandstofverbruik. De motor toch verbruikt per P.K. en per uur c.a. 200 Gram ruwolie. Bij volle belasting derhalve per uur 200 X 140 Gram = 28 K.G. Deze ruwe olie kost c.a. ft.7,-per 100 K.G., zoodat het brandstofverbruik per uur komt op slechts c.a. f2. Vergeleken tegenover het vroegere kolenverbruik kan het niet anders of zulks moet tot eene belangrijke besparing leiden. Verder is nog aanwezig een kleine hulpmotor van 4 P.K., eveneens geleverd door de Motorenfabriek Deutz. Deze motor dient in de eerste plaats als reserve voor de aandrijving van den luchtcompressor. Verder wordt dit motortje gebruikt voor de aandrijving van eener kleine dynamo ten behoeve de verlichting van de machinekamer.

De dynamo en de geheele elektrische installatie werden geleverd en gemonteerd door het Technisch Bureau Industria te 's-Bosch.